

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

VI. Sed ea à Ioanne Friderico recuperatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

copijs ab exercitu longius abessent, Cæsar tamen qui de copijs ipsorum nesciebat, & multo maiores suspicabatur, nec peditatum apud se habebat, nihil tentandum sibi ratus, dum peditatus adveniret, eo dieret bene, ut putatur, gerendæ occasionem amissit. Et sane quis nescit, multas præclaras vi-ctorias sæpe unius rei ignorantia impediri? Gal-lorum vetus est proverbium. *Que si l'ost seauoit ce que fait l'ost, souuent l'ost deseroit* est, id est, si unus exercitus sciret quid aliter ageret, sæpenumero non passurum, ut sine prælio discedatur. Hoc modo elapsi Protestantes, magnis itineribus in Sueviam contendunt, & in via aliquot civitates oppugnant & deditone capiunt: a Francofurtensibus etiam, Moguntino Archiepiscopo, & Ab-bate Fuldensi pecuniam extorquent. Nec multo post dilabuntur, quum prius in Galliam, & Angliam, legationes decrevisset, & federis socios Principes ac civitates de auxilijs per internuncios appellasset. Landgravius, traditis Saxoni quas habebat copijs, domum revertitur, parum feliciter administrato bello: cuius præcipua causa fuisse putatur, quod non ex unius arbitrio res ge-neretur, ut vel sic discerent unitatis necessitatem in Ecclesia qui in paucis millibus regendis sine capitis unitate tam cito consumebantur. Is er-ror iam olim Romanum Imperium, funesta illa clade ad Cannas accepta, ferme pessum dedit: ut verum sit. Satis esse in bello rei imperij summam unius mediocri prudentia instructo comitej, quam duos omnibus requisitis dotibus ornatos duces, æquali potestate præditos exercitui præficere. Sic Livius de Fidenatum agens seditione, ait, *tum facile apparuisse quantum aequalis trium Tribuno-rum potestas Reipublicæ nocuerit, dum inter disceptan-dum per opportuna elabuntur occasiones, aut consilia hostibus enunciantur. Atque hanc ob causam unum eum Dictator creatus fuit, ut quod à tribus peccatum fue-rat, solus emendaret.* Landgravius quidem ante-quam castra Cæsar ad Jugolstadtium posuisset, cū eius equitatu conflixit, (c) nonnullis desidera-tis, quod eius factum Saxo adeo moleste ac gra-viter tulit, ut si quid eiusmodi posthac ipso fa-ceret inconsulto, discessurum professus fuisset. Saxo vero & ipse pulcherrimam occasionem am-issit, qui Cæsare undique fere circumvento & inclu-so, Landgravius opperendum sibi sta-tuerat, qui in tempore non advenit, nolens fortas-se alij concedere quod sibi concessum non fuerat. Rursus Landgravius Cæsaris castra ad Jugolsta-dium male adhuc munita videns, convocatis bel-

li ducibus & consiliarijs, *Quod si penes me solum inquit, esset administratio sicut tunc erat quando VVir-tembergi cum restitui, uniuerso cum exercitu castra Cæ-sari tam statim sim oppugnaturus.* Sic igitur ingens ille exercitus, in quo aliquando centum peditum, & decem equitum millia vna cum triginta maio-ribus machinis fuisse dicuntur, sub duobus illis ducibus nulla re perfecta, dilapsus fuit. Itaque Cæsar in castra reuertit, & diem vnum & alterum militi reficiendo dedit. Inde profectus, Bopfin-gam, Nordlingam, Dingelspulum & alia quædam oppida deditone cepit, nullo quacumque ibat obiecto labore, quam hospicia militibus desig-nandi, & dedititio in gratiam recipiendi.

V. Dum ita ad Daubium castris utrimque col-latis, leuibus prælijs decertatur, & posthabitis hyemis incommodis & tempestatibus pars vtra-que rei bene gerendæ capiat occasionem, tandem vero Protestantes discedunt, insequente Cæsare: Ferdinandus Romanorum rex copias suas ex Hungaria, Silesia, Bohemia & Austria euocat (li-cet non leue à Turca, quem Saxo internuncijs ad-tentandum aliquid sollicitabat, ijs regionibus pe-riculum imminere sciret) ad auxilium fratri fe-rendum, & Saxoniam, proscripto Electore, occu-pandam. Sed & Mauritius & Augustus Saxoniz Duces, quamuis uterque Protestantium religio-nis, & ille quidem Landgraviij genere esset. Cæsari militantes, plerasque per Saxoniam civitates in suam fidem adigebant, sic vt Elector breui tem-pore omni sua ditione esset spoliatus: qui editis libellis Mauritium perfidiæ eiga se, patriam & re-ligionem gravissime accusabat, at ille *supremo se magistratui obedientiam debere aiebat: & in initio qui-dem ad rem pacifice componendam, & reducendo in gra-tiam cum Cæsare rebelles nihil omisisset; verum illi ani-ma incerta certa paci præferentibus, postquam iam le-nioribus aliquot prælijs dimicatum sit, & exercitus Sa-xonia imminere pati non posse, ut à Saxonica demo Io-annis FridERICI provincia diuellatur & in alienas deue-niat manus: itaque eam in suam fidem recepisse. In hoc bello non de religione, sed de Imperio decertari: cuius li-beritatem Cæsar non ipsi modo, sed alijs etiam indulserit.* Post etiam Landgravius ad Mauritium generum profectus, concordiam tractavit, sed Mauritius sine Imperatoris venia nihil agere se posse dicens, in cæpto persistebat.

Et hac quidem astutia Imperator, vt dixi, ad Principum illorum amicitiam dissolvendam vsus
c. Sleid. lib. 18.

est, dum scilicet Religionis negocium, quod alio-
qui multos alios Principes & ciuitates, quæ con-
ferentiæ permilla libertate domi sese continebant,
federali illi additurum fuerat, posthabere se simula-
uit. Et si enim bonorum Ecclesiasticorum restitu-
tionem imperarat, id tamen vi decretorum Con-
uentus Augustani & Spirensis factum fuit. Mau-
ritio quidem Cæsar bolum huac obrexit, vt non
ad occupandam modo sed etiam tuendam præci-
pi aduersarij sui prouinciam eum accenderet.
Postquam vero Landgrauij ad Mauritium gene-
rum intercessio frustra fuit, Saxoniæ Elector cum
decem peditum & quatuor equitum millibus ad
fines suos profectus, per Thuringiam & Misiam
amissa plerique recuperauit, Lipsia tantum &
Dresda exceptis, quæ præsidio munitæ, oppugna-
tionem sustinuerant. Mauritius belli sumptibus,
quos Ioannes Fredericus è communi federatorum
arario faciebat, de suo ferendis impar, Cæsarem
de auxilijs sollicitauit; qui equitum peditumque
aliquot cohortes ei misit, ductore Alberto Bran-
deburgico. At hic non tam prudens & citè inspe-
ctus dux quam audax miles, Landgrauij sorore de-
ceptus, dum epulis, & choreis tempus terit, ab E-
lectore non modo totam fere suam ditionem, vt
diximus, recuperauit, verum etiam Mauritium
suis oppidis exiit, & institutis nouis cum Bohe-
mis consilijs, argentifodinas quoque in potestatem
suam redegit, Hussitarum præcipue ope, qui
per summum prodicionis erga regem suum scelus
Electoris rebus fauebant, adeo vt manus quoque
nonnullas militares auxilio ei mitterent, vt quos
eiusdem periculi coniungebat metus.

DE SMALCALDICIS A CAESARE
VICIS ac profligatis, & Germaniæ ciui-
tatibus in gratiam receptis.

CAPUT XV.

ARGUMENTUM.

- I. Belli istius gloria cui post Deum debentur.
- II. Palatinus Elector & Dux VVirtembergicus Cæsari conciliantur.
- III. Eius potestati multa magna ac valida vrbes sese permittunt.
- IV. Imperator in Saxoniam exercitum ducit.

V. Albim fluium magno animo traicit.

VI. Saxoniæ Ducem vincit & capis.

MVLTI argumentis in hoc bello summa
Dei cuius oculi non super Regum tan-
tum & Principum palatijs, verum etiam pasto-
rum casis & tugurijs vigilant, in conseruando
Christiano contra ipsorum Christianorum scele-
rarum machinationes Imperio, cura & prouidentia
apparuit; sed in eo præsertim, quod magnum &
Catholicum illum Principem non singulariter
tantum toto hoc tam graui durante bello prote-
xit, sed & salutaribus consilijs instruxit. Nam vt
olim Demetrio illi Poliorcetz fortuna ciuitates
captiuas adduxisse & velut in manus tradidisse
dicta est; sic præclaræ illæ victoriæ quas Imperator
consequutus est, quasi cœlitus delapsæ, omnes
ipsius hostes, ne vno quidem excepto, ad pedes
ipsius prostrauerunt: sic vt qui antea nihil quam
de Imperatore vel in triumphum captiuo ducen-
do, vel omnibus exuro armis, è Germania instar
gregarij militis cum baculo & pera profligando
somniauerant quum se, sua omnia vitamque gratiæ
ipsius permittere, & compe dibus victi, quacum-
que ibat victorem sequi coacti fuerint; ciuitates,
quæ portas ei ante occluserant, muros ei lubenter
velut cum triumpho ingredienti aperuerint; &
qui antea per contemptum, Carolum Gandauen-
sem appellabant, Patrem dicere non dubitarint.
Plurimum vero beneuolentiam ei apud omnes
auxit, quod victoria per modeste vteretur, & affa-
bilem se humanum omnibus præberet; quippe
qui frequenter dicere solet, longe pluris se fa-
cere ciuium beneuolentiam & amorem quam ip-
sam quamcumque ciuitatem: atque illud sibi v-
num propositum haberet, vt lenitate & clementia
pacem publicam armis à se acquisitam, conserua-
ret. Omnes sane à quibus bellum hoc vel litera-
rum monumentis consignatum, vel eius mentio
facta est, omnem eius tam tacito confecti laudem
Cæsaris prudentiæ simul & patientiæ tribuunt;
qui contra vstitatum militiæ morem, dissentientibus
plerisque ducibus, totam hyemem exercitum
sub signis tenuit; & quamuis grauissimis arthri-
dis vrgeretur doloribus, ab eo nusquam discessit,
sed per nives & glaciem, dexterum cruris fascia ob-
ligatam circumferens, omnia boni Imperatoris
munia diligenter ipse obiit, ac tum quando iam
discessurus putabatur, cum copijs quam proxime
ad hostes accessit.

Nn 2

II. ve